

**Methodical recommendations for bartending speech defects in children with paralysis
of the members of the base movement**

Andijan State Pedagogical Institute

Teacher of the Department of preschool education

Ahmedova Vazira

Annotation: members of the base movement are paralyzed children, methodical recommendations for bartending their speech shortcomings, and effective methods have been proposed.

Key words: paralysis, defect, secondary defect, sensory function, vocabulary, cognitive processes, cerebral palsy, cerebral palsy.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni nuqson turlari va uning darajalariga mos ravishda belgilangan davlat ta'lim talablari asosida ta'lim berish, nuqsonlarni o'z vaqtida korrektsiyalash, ikkilamchi nuqsonlarni oldini olish, imkonini beradi. Bolalarning dunyoqarashini kengaytirib, mustaqil fikrlaydigan, o'z fikrini erkin ifoda eta oladigan, etib tarbiyalashga yordam beradi. Bolalarga ta'lim tarbiya berish orqali Ona Vatanga bo'lgan muxabbat tuyg'ularini shakllantirib, ma'naviy dunyosi kengayib boradi.

Ammo, shuni unitmaslik kerakki, maqsadga erishish uchun muayyan tarbiyaviy ma'rifiy ishlarga kompleks yondashib, ya'ni davolash tadbirlarini pedagogik ish jarayoni bilan chambarchas bog'lab olib borish kerak.

Miya falaji bilan kasallangan bolalar bilan olib boriladigan korrektsion pedagogik va davolash ishlari kompleks olib borishni, bunda psixonevrolog, nevropatolog, defektolog va tarbiyachi hamkorlikda ruhiy, jismoniy – harakat, nutqiy kamchiliklarni yumo'atish yoki bartaraf etishda sistemali ish olib borishni talab etadi.

Serebral falaj bolalar nutqini rivojlantirish bo'yicha mashg'ulotlarning dastlabki davrlarida atrofimizdagi narsa va xodisalarni, hamda ular bilan bo'ladigan harakatlarni tushunishga, talaffuz qilishga, ularning farqli va o'xshash xislatlarni anglab olishga, predmetlarda qism va butunlik munosabatlarni (inson yuzi va tanasining qismlari, boshqa predmetlarning ma'lum qismi kabi) o'rganishga o'qitib boriladi. Bu mashg'ulotlarda bolalarning lug'at boyligi rivojlantirib boriladi. Ularga kundalik hayotimizda ko'proq duch kelgandigan, xususan, idishlar, mebel, kiyim-kechkalar, o'yinchoqlar kabi predmetlarni tushunishga va yaxshi eslab qolishga o'rgatiladi. Bir vaqtning o'zida bolaning idrok qilishga o'rgatiladi. Bir vaqtning o'zida bolaning idrok qilish, fahmlash saviyasi va tasavvurlarni konkretlashtiriladi.

Bolani lug'atini rivojlantirish uchun bolaning amaliy va hissiy tajribasini kengaytirishga qaratilgan dastlabki korrektsion tadbirlar katta ahamiyat kasb etadi. Bola hayotining dastlabki davrlardan oq faol ravishdagi predmet amaliyot harakatlarni shakllantirishga intilish zarur. Logoped bolaning onasini bola bilan birgalikda bo'ladigan o'yinlarga jalb qilish lozim. Bu jarayonda esa uning nutqi birmuncha rivojlanib boradi.

Lug'atni shakllantirish bo'yicha ishlar bosqichma- bosqich olib boriladi.

Birinchi bosqichda bolalar predmetlar bilan ularning tasviri va ular bilan bajariladigan ishlar bilan birlamchi tanishtiriladi. Bu o'rinda bolaning e'tiborini jalb qilishga va uning javob reaksiyasini qo'zg'atishga yordam beradigan bir qator usullar qo'llaniladi: ya'ni predmetni kutilmaganda, to'satdan paydo bo'lib qolishi, yo'qolishi uning harakati. Eng asosiysi esa bolaning o'zi predmet bilan amalga oshiradigan harakatdir.

Ikkinchi bosqichda bolalar predmetlar bilan, ularning sifati va o'ziga xos bo'lgan jihatlari bilan birmuncha chuqurroq, kengroq tanishtirib boriladi. Bolada predmet haqidagi, uning qismlari orasidagi munosabat haqida, shuningdek, uning qurilishi va tarkibiy qismlari, nimaga mo'ljallanganligi haqidagi tushunchalar shakllanib mustahkamlanib boradi.

Ishning **uchinchi bosqichida** predmetlarning belgilari va xususiyatlarining ko'paytirilishi munosabati bilan mashg'ulotlar birmuncha murakkablashadi. Lug'at ishning asosiy vazifasi predmetlarning ajratib ko'rsatiladigan belgilari va xususiyatlarini ifodalovchi aniq so'zlarni topishga, o'z o'rnida qo'llash qobiliyatlarini mustahkamlash hisoblanadi.

<https://conferencea.org>

February 28th 2023

Ishning **to'rtinchi bosqichida** umumlashtirishlar va tushunchalar shakllanib boradi. Bolalarda predmetlarning asosiy belgilarni va xususiyatlarini ajratib ko'rsatuvchi so'zlar asosida turdosh va o'xshash jihatdan umumlashtiruvchi fikrlar rivojlantiriladi. Bolalar hajm, vaqt, masofa, son ma'nolarining ifodalovchi tushunchalarni o'zlashtirishda, ayniqsa qiyinchiliklarga duch kelishadi.

Lug'at boyligini mustahkamlash uchun va boyitish uchun kundalik muloqatlar, didaktik o'yinlar va o'yin tarzidagi mashqlarni bajarish amalga oshiriladi.

Biz shunday xulosaga keldikki, serebral falajli bolalar lug'atini takomillashtirish va boyitishning spetsifikasi sifatida uni predmet amaliy va o'yin faoliyati bilan uzviy bog'liq holda olib borish va sensor funksiyalarni rivojlantirish, ularning korrektsiyasini ongli faoliyati bilan chambarchas bog'liq holda tashkil qilishni ko'rsatish mumkin. So'z ustida uning til birligi sifatida va ayniqsa uning ko'p ma'noligini o'rganish haqidagi logopedik ishlarning muhim yo'nalishi katta ahamiyatga egadir. Serebral falajlangan bolalarda grammatik bilim va ko'nikmalarni muvaffaqiyatli shakllantirish uchun ularning aqliy va nutqiy rivojlanishlariga kompleks tarzda yondashish kerak.

Adabiyotlar

1. Sobirxonovna, M. M. (2020, December). Professional Training Of Future Speakers In The Period Of Independent Study. In Archive of Conferences (Vol. 10, No. 1, pp. 75-76).

2. Sobirxonovna, M. M. (2020). An Innovative Mechanisms to Increase the Effectiveness of Independent Education of Future Defectologists. International Journal on Integrated Education, 3(11), 210-211.

3. Mahmudova, M. S. (2020). The Role Of Independent Education In The Formation Of Professional Competencies Of Prospective Speech Therapists. Scientific Bulletin of Namangan State University, 2(10), 358-363.

4. Maxmudova, M., & Vaziraxon, A. (2022, November). Tayanch–Harakati A'zolari Falajlangan Bolalar Lug'atini Rivojlantirish Yo'llari. In Conference Zone (pp. 259-263).

5. Maxmudova, M., & Azizabonu, B. (2022, November). Ruhiiy Rivojlanishi Sustlashgan Bolalar Lug'atining Psixik Rivojlanish Bilan Bog'liqligi. In Conference Zone (pp. 238-242).

6. Maxmudova, M. (2022). Technologies for the development of professional competencies of students of Higher Education. INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(11), 249-254.

7. Maxmudova, M., & Zikirova, O. (2021). Speech therapist and family collaboration in overcoming severe speech deficits.

9. Sobirxonovna, M. M. (2020). DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF FUTURE SPEECH THERAPISTS IN THE PROCESS OF STUDYING INDEPENDENTLY. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8(8), 155-158.

12. Makhmudov Khurshid Shukhratovich. IMPORTANCE OF DIDACTIC GAMES IN SPEECH DEVELOPMENT OF MENTALLY RETARDED CHILDREN. Asian Journal of Multidimensional Research. ISSN: 2278-4853 Vol. 11, Issue 11, November 2022 SJIF 2022 = 8.179 A peer reviewed journal. Pages 20-23

13. Shuxratovich, Maxmudov Xurshid. "SOCIO-PSYCHOLOGICAL OF CHILDREN WITH SPEECH IMPAIRMENT ADAPTATION FEATURES." INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 11.11 (2022): 243-248.